

Східне партнерство

Чому Європейський Союз та країни-партнери започаткували Східне партнерство?

Оскільки прийшов час для посилення зв'язків ЄС з його східними сусідами. Події у країнах Східної Європи та Південного Кавказу мають безпосередній вплив на ЄС. Послідовне розширення ЄС наблизило ці країни до кордонів ЄС, і їхня безпека, стабільність і процвітання впливають на безпеку, стабільність і процвітання Європейського Союзу. Усі ці країни, хоча й різною мірою, проводять політичні, соціальні та економічні реформи, а також висловили своє бажання наблизитись до ЄС.

Політика по відношенню до цих країн має бути сильною, активною і недвозначною: у рамках Східного партнерства ЄС пропонує своїм партнерам конкретну, далекосяжну підтримку в проведенні демократичних і ринкових реформ, сприяючи таким чином їхній політичній та економічній стабільності. Багатосторонній компонент Східного партнерства надає у розпорядження Європейського Союзу додатковий інструмент підтримки реформ – шляхом створення для шести країн-учасниць форуму, що забезпечує обмін досвідом та інформацією в рамках чотирьох платформ.

Які країни беруть участь у Східному партнерстві?

Усі 27 країн Європейського Союзу, а також Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова та Україна.

Чому настільки різні країни вирішили співпрацювати з ЄС у рамках однієї багатосторонньої структури?

Хоча цілі Східних партнерів у побудові відносин з ЄС можуть відрізнятися, усі вони намагаються активізувати свої зв'язки з ЄС. Східне партнерство – це відповідь Європейського Союзу на виклики та прагнення країн-партнерів, оскільки ЄС вкрай зацікавлений у забезпеченні подальшого економічного зростання, підсилення верховенства демократії та підвищення рівня стабільності у східних країнах-сусідах. Спираючись на прогрес у втіленні Європейської політики сусідства (ЄПС), Східне партнерство передбачає як двосторонні, так і багатосторонні заходи, спрямовані на розширення співпраці. Країни-партнери наблизатимуться до ЄС відповідно до своїх власних можливостей та часових рамок, але водночас матимуть можливість більш активно співпрацювати з питань, пов'язаних з ЄС, обмінюватися досвідом і провідними методами.

А як щодо обумовленості – чи є ця пропозиція однаковою для кожної країни-партнера, незважаючи на різний рівень їхніх стосунків з ЄС?

Ні, тут буде дотримано принцип ЄПС: розвиток наших відносин з кожною країною і надалі залежатиме від успіхів партнерів у проведенні реформ і модернізації. Східне партнерство чітко визначає свою мету як реалізацію спільних інтересів та спільних цінностей.

Чому до участі в Східному партнерстві було запрошено Білорусь, хоча вона й не бере участі в ЄПС?

Білорусь – це важливий східний сусід ЄС, зацікавлений у розвитку відносин з нами. Білорусь зможе скористатись участю у Східному партнерстві та посилити двосторонні зв'язки з ЄС відповідно до свого власного вибору і рішень. Білорусь має реальну можливість стати активним партнером ЄС у рамках Східного партнерства за умови, що вона продовжуватиме проводити основні демократичні та економічні реформи та більшою мірою поділятиме спільні цінності. На початковому етапі Білорусь могла б брати участь у роботі багатосторонніх платформ.

А як щодо Російської Федерації? Чи є ця пропозиція антиросійською?

Ця ініціатива зовсім не є антиросійською. Наші дії – це відповідь на бажання, висловлене усіма нашими східними країнами-сусідами, які хочуть суттєво поглибити та розширити свої відносини з ЄС. Росія залишається одним з ключових партнерів ЄС, з яким ми наразі обговорюємо нову комплексну угоду. Ми постійно підкреслюємо, що члени Східного партнерства повинні мати добрі робочі стосунки з усіма своїми сусідами, у тому числі з Російською Федерацією.

Які принципи нові питання охоплює ці ініціатива?

- Нові угоди про асоціацію, які включають угоди про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, – для тих країн, які мають бажання і готові взяти на себе разом з ЄС далекосяжні зобов'язання, передбачені цими угодами;
- Комплексні програми, що фінансуються Європейським Союзом і спрямовані на розбудову адміністративного потенціалу країн-партнерів, необхідного для того, щоб прийняти нашу пропозицію;
- Укладання “пактів про мобільність і безпеку”, які передбачають спрощення легальних поїздок до ЄС і, водночас, посилення заходів протидії корупції, організованим злочинності та нелегальній міграції. Ці пакти також можуть охоплювати такі питання, як приведення систем надання притулку у відповідність до стандартів ЄС, а також створення структур інтегрованого управління кордоном тощо. Кінцевою довгостроковою метою є повна лібералізація візового режиму з країнами-партнерами, що здійснюватиметься в індивідуальному порядку, за умови виконання вимог щодо забезпечення добре організованої та безпечної мобільності;
- Європейська Комісія вивчить можливості руху робочої сили, маючи на меті подальше відкриття ринку робочої сили ЄС;
- Підвищення енергетичної безпеки в країнах-партнерах і в контексті їхніх стосунків з Європейським Союзом, у тому числі шляхом підтримки інвестицій в інфраструктуру, ефективніше регулювання, енергоефективність та більш ефективні системи раннього попередження для запобігання перебоїв у поставках енергетичних ресурсів;
- На багатосторонньому рівні – у рамках роботи платформ – надаватиметься підтримка зусиллям окремих країн шляхом створення спеціальних структур для **буде** вирішення спільних проблем. Це включатиме проведення семінарів для кращого розуміння законодавства та стандартів ЄС, обмін досвідом та, у відповідних випадках, розвиток спільної діяльності. Запропоновано чотири платформи, а саме: Демократія, належне державне управління та стабільність; Економічна інтеграція і зближення з політичними курсами ЄС; Енергетична безпека; та Міжлюдські контакти;

- Посилення співпраці з питань охорони природи та запобігання зміні клімату;
- Розширення міжлюдських контактів, посилення ролі громадянського суспільства та інших ключових учасників.

Додаткова фінансова підтримка на період до 2013 року складає 350 млн. євро.

У рамках діяльності на багатосторонньому рівні передбачається п'ять масштабних (“флагманських”) ініціатив, які відповідатимуть інтересам країн-партнерів та, водночас, нашим власним, а саме:

- програма прикордонного управління;
- інтеграція ринків електроенергії, енергоефективність та використання відновлювальних джерел енергії;
- програми підтримки малих і середніх підприємств;
- Південний коридор;
- заходи реагування на надзвичайні події.

Які обсяги фінансування надаються зараз Європейським Союзом східним країнам-партнерам?

Європейський Союз вже надає фінансування східним країнам-партнерам для виконання двосторонніх програм у рамках Інструмента європейського сусідства і партнерства (ІЄСП). Протягом 2007-2010 рр. обсяги фінансування складають:

Вірменія – 98,4 млн. євро;

Азербайджан – 92 млн. євро;

Грузія – 120,4 млн. євро (додаткові кошти на суму до 500 млн. євро будуть надані для подолання наслідків війни в Грузії, що відбулась у серпні 2008 р.);

Молдова – 209,7 млн. євро;

Україна – 494 млн. євро.

Крім того, країни-партнери, на які поширюється дія ІЄСП, зможуть скористатись коштами, що надаються за такими програмами:

- Механізм “Сприяння реформам урядування” (максимум 50 млн. євро щороку для всіх країн ЄПС);
- Програма транскордонного співробітництва, в якій беруть участь регіони країн-членів ЄС і країн-партнерів ІЄПС, що мають спільний сухопутний чи морський кордон. У 2008 році обсяги фінансування Програми транскордонного співробітництва – Схід склали 25,6 млн. євро;
- Інвестиційний фонд сусідства (ІФС), який працює над залученням кредитного фінансування міжнародних фінансових організацій за допомогою грантових ресурсів Європейської Спільноти та країн-членів ЄПС. ІФС зосереджує свою діяльність на пріоритетних сферах, таких як енергетика, довкілля та транспорт, але підтримка також може надаватися для розвитку малих і середніх підприємств та суспільного сектора. Наразі проводяться проекти з найрізноманітнішою тематикою – від проектів “Система передачі енергії” та “Надання технічної допомоги у вдосконаленні систем водопостачання та каналізації” до Проекту з модернізації аеропорту Кишинева. У 2008 році асигнування ІФС за напрямком “Схід” склали майже 70 млн. євро.

Чи передбачається нове фінансування?

Загальні обсяги допомоги шести східним країнам-сусідам поступово зростуть з 450 млн. євро у 2008 р. до 785 млн. євро у 2013 р., тобто приблизно на 75%. Це означає, що додатково до обсягів фінансування, запланованих на період 2010-2013 рр., буде виділено ще 350 млн. євро. Крім того, ми переорієнтуємо 250 млн. євро, які вже було виділено для виконання регіональної програми ЄПС-Схід, на ініціативи, що стосуються реалізації Східного партнерства, завдяки чому загальна сума, що виділяється на втілення цієї нової ініціативи, складе 600 млн. євро.

Яким чином Східне партнерство розв'язуватиме питання безпеки?

Наближуючи Східних партнерів до ЄС, Східне партнерство, як і ЄПС, з одного боку сприятиме стабільності та безпеці на кордонах ЄС, а з іншого – розвиткові добросусідських відносин та ефективній співпраці між партнерами. Східне партнерство також буде спрямовано на підвищення рівня довіри у регіоні шляхом розвитку політичних контактів між партнерами (у тому числі між адміністраціями, членами парламенту, неурядовими організаціями та громадянами), а також шляхом усунення перешкод торгівлі. Крім того, Східне партнерство передбачає активнішу співпрацю з окремих питань у рамках спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС та європейської безпекової та оборонної політики, у тому числі участь країн-партнерів у місіях і заходах ЄС, а також координування дипломатичної діяльності. Планується вдосконалити систему раннього попередження, приділяючи особливу увагу конфліктним районам. Також передбачається поглиблення співпраці з питань діяльності, пов'язаної з експортом зброї та нерозповсюдженням ядерної зброї.

Що пропонує Східне партнерство організаціям громадянського суспільства в країнах-партнерах?

Розвиток громадянського суспільства та його активна участь у процесі є ключовим фактором успіху демократичних та ринкових перетворень. Європейська Комісія пропонує надавати підтримку організаціям громадянського суспільства і залучати їх до участі в ініціативі шляхом створення Форуму громадянського суспільства в рамках Східного партнерства. Консультації щодо заснування і діяльності Форуму вже проводяться. Цей Форум підтримуватиме розвиток контактів між організаціями громадянського суспільства, а також сприятиме їхньому діалогу з державними органами влади.

Чи означає Східне партнерство, що ЄС у перспективі запропонує членство в ньому всім/деяким його східним сусідам?

Участь у Східному партнерстві не передбачає перспективи вступу до ЄС, але вона продовжуватиметься без шкоди для власних прагнень країн-учасниць щодо їхніх майбутніх стосунків з Європейським Союзом.

Яким чином Східне партнерство функціонуватиме на практиці?

Успіх цієї ініціативи залежатиме рівною мірою від сильної політичної волі країн-членів ЄС і країн-партнерів, при цьому вирішальне значення має спільна участь і спільна відповідальність.

Європейська Комісія відіграватиме ключову роль у перетворенні багатосторонньої структури Східного партнерства на ефективний засіб співпраці, а також у розробленні Програм комплексного інституційного розвитку з окремими країнами, маючи на меті надання активнішої підтримки реформам.

Загалом планується двічі на рік проводити зустрічі Голів держав чи урядів за участі 27 країн-членів ЄС та країн-партнерів Східного партнерства.

Огляд ходу реалізації Східного партнерства та надання детальніших політичних рекомендацій здійснюватиметься під час річних зустрічей на рівні міністрів закордонних справ.

Високопосадові особи, залучені до процесу реформ у відповідних сферах політики, зустрічатимуться принаймні двічі на рік. Ці зустрічі, які організовуватиме і на яких головуватиме Європейська Комісія, проводитимуться в рамках чотирьох тематичних платформ (Демократія, належне державне врядування та стабільність; Економічна інтеграція і зближення з політичними курсами ЄС; Енергетична безпека; та Міжлюдські контакти).

Перші зустрічі представників платформ в усіх чотирьох сферах відбулися вже в червні 2009 року.

Спеціальні комітети, що підтримуватимуть роботу кожної з платформ, проводитимуть наради по мірі необхідності та у форматі, що відповідатиме даній потребі.

Двостороннє співробітництво продовжуватиметься за допомогою структур Європейської політики сусідства.

А як щодо Чорноморської синергії? Чи не дублює Східне партнерство вже наявну структуру співпраці?

Ні. Східне партнерство доповнює Чорноморську синергію (яка охоплює п'ять східних країн ЄПС, Росію, Туреччину, але не поширюється на Білорусь) та інші ініціативи сприяння регіональній співпраці. Чорноморська синергія має на меті розв'язання проблем, які потребують зусиль та уваги на регіональному рівні. Її "центром тяжіння" є Чорне море. Східне партнерство націлене на групування країн-партнерів з ЄС. Центром його тяжіння буде Брюссель. На засіданні Європейської Ради, яке відбулось у березні 2009 року, була підкреслена прихильність ЄС щодо підсилення Чорноморської синергії та надання підтримки її реалізації, а протягом наступних місяців планується започаткувати нові Чорноморські партнерства (наприклад, з таких питань як охорона довкілля, транспорт, а також Форум громадянського суспільства Чорноморського регіону).